HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש״ס

א) שבת קלג: ר״ה כא:, ב) תוספתא פסחים פ״ה ה״ז, ג) [רבה אמר פטור ורבא אמר חייב כן נכון להיות וכן העתיקו המ״מ], ד) ס״א ל״ג, ה) [דף סג:], ו) נ״א לאו דבחול נמי סגי בשלשה, ז) [לקמן סה.], ח) גי׳ נ״ק כי שחט שניה כיון דעדיין לא כו׳ ומוחק תיבות למילתיה קמיכוין. נ״ק, ט) [נ״ל דפטר ברישא לאו], י) נ״ל במוספין. נ״ק, כ) נ״ק, ל) להרבות בשביל התינוק רש״ק,

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה אבל גבי וכו׳ טפי עבדינן אבל ס״ל דגם בחול בשלשה הס״ד:

מוסף רש״י

בין שנראה. החדש בעליל. בגילוי לכל, ויש לדעת שראוהו בית דין והקרובים להם ואין צריך לרואים תוך לתחוס לחלל שבת ולבא ולהעיד לפני ב״ד, מחללין (שבת קלג:). אם נראה בעליל, אין מחללין. לפי שאין צורך (ר״ה כא:).

רבינו גרשום

מוטלין כנבילה כל היום: אבל הכא. גבי עומר דלא איתעביד צורך גבוה עד דאיתעביד כוליה אימא כרבנן סבירא ליה דלא שני בין שבת לחול (הם) והכי אמרינן אי סבירא ליה דבחול אתי מחמש בשבת נמי לייתי מחמש ואי סבירא ליה דבחול אתי משלש בשבת נמי לייתי משלש: וחכ״א אחד שבת ואחד חול נקצר בג׳ בני אדם ובג׳ קופות ובג׳ מגלות. כדי לפרסם הדבר שדוחה שבת להוציא מלבן של ביתוסין שאומ׳ אינו דוחה: עד כאן לא קאמר ר׳ ישמעאל הכא. דבשבת משלש אלא דליכא פרסומי מילתא דבין שלש לחמש מאי פרסומי איכא אבל לענין קצירה דבעינן פרסומי מילתא כדתנן שיהא נקצר בעסק גדול מפני הביתוסין אימא כרבנן סבירא ליה: אבל הכא ברישא דלא איתעביד צורך גבוה כהלכתו. אימא כרבנן סבירא ליה דלא שני בין שבת לחול אלא עביד בשבת כבחול קצירה כל צרכו וכן נמי אי סבירא ליה דמחמש בשבת נמי מחמש כבחול ולא כר׳ ישמעאל: מחללין עליו את השבת. לצאת שלוחי ב״ד: ר׳ יוסי אומר אם נראה בעליל לכל העולם אין מחללין עליו השבת. כיון שאפשר שנראית הלבנה לכל העולם לא טרחינן בשבת: אבל התם בעדות החדש. דאם לא יצאו עכשיו להעיד כשנראה לא יהיו יוצאים נמי כשלא נראה בעליל ונמצא מכשילן אימא כרבנן סבירא ליה דיוצאין: דליכא צורך גבוה בגבולין בעדות החדש כשנראה בעליל. אימא כרבנן ס״ל דלא משני בין שבת לחול: שתי חטאות של צבור. כגון שעירי ר״ח שחל בשבת ושל מועדות חייב על השניה משום איסור שבת או יו״ט: ואפי׳ נתכפר לו בשניה כגון אחר שנשחטה השניה נאבדה הראשונה או יצאת חוץ לעזרה ונתכפר בשניה שזרק דמה תחת הראשונה שנאבדה אפי׳ הכי חייב: או אפי׳ נמצאת הראשונה כחושה והשניה שמינה דעיקר מצוה בשמינה. אפי׳ הכי חייב על השניה: ולא עוד אלא שאומר לו אם נמצאת הראשונה כחושה. אומרי׳ לו הבא אחרת שמינה לכתחילה ושחוט: סמי כחושה מקמיתא דלא תימא ראשונה כחושה: ואיבעית אימא ר׳ אמי אמרה לקמיתא ולא רבה: נמצאת הראשונה כחושה בבני מעיים. שאין בה חלב להקטרה ובשאר הגוף נראית שמינה וגברא לאיסורא קא מיכוין דהא הואי נראית שמינה ואפי׳ הכי שחט אחריתי או דלמא בתר מעשיו אזלינן כיון דשניה שמינה בבני מעיים ולא הראשונה ליכא איסורא: רבה אמר פטור זיל בתר מעשיו והא אסיק תינוק. רבא אמר חייב דהא לא איכוין אלא לדגים: (תינוק יש) [חולה] שאמדוהו לגרוגרת אחת. שאם יאכל גרוגרת אחת תשוב רוחו אליו: ורצו עשרה [בני אדם] בשבת פטורין. דאזלינן בתר מחשבה וכולהו איכוונו לצורך חולה: ויש שתי גרוגרות בשתי עוקצין. במחובר באילן:

אימא לך א] כרבנן סבירא ליה אי נמי עד כאן לא קא״ר ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקא התם אלא דאיתעביד ליה צורך גבוה ולא צריך אחולי שבת אבל הכא דלא איתעביד ליה צורך גבוה וצריך לאחולי שבת אימא כרבנן סבירא ליה אלא אמר רבה ר׳ ישמעאל ורבי חנינא סגן הכהנים אמרו דבר אחד דתנן רבי חנינא סגן הכהנים אומר בשבת נקצר ביחיד במגל אחד ובקופה אחת ובחול בשלשה בשלש קופות ובשלש מגלות וחכ״א אחד שבת ואחד חול בשלש קופות ובשלש מגלות מי לא קא״ר חנינא סגן הכהנים התם כיון דאפשר לא טרחינן הכא נמי כיון דאפשר לא טרחינן ממאי דלמא עד כאן לא קא״ר ישמעאל הכא אלא דליכא פרסומי מילתא אבל התם דאיכא פרסומי מילתא אימא כרבנן סבירא ליה אי נמי עד כאן לא קא״ר חנינא סגן הכהנים התם דאי בחד אי בשלשה צורך גבוה מיתעביד כהלכתו אבל הכא דלא איתעביד כהלכתו צורך גבוה אימא כרבנן סבירא ליה אלא אמר רב אשי רבי ישמעאל ורבי יוסי אמרו דבר אחד א)דתנן אבין שנראה בעליל ובין שלא נראה בעליל מחללין עליו את השבת רבי יוסי אומר אם נראה בעליל אין מחללין עליו את השבת מי לא א״ר יוסי התם כיון דאפשר לא טרחינן הכא נמי כיון דאפשר לא טרחינן ממאי דלמא עד כאן לא קאמר רבי ישמעאל הכא אלא דליכא נמצאת אתה מכשילן לעתיד לבא אבל התם דנמצאת אתה מכשילן לעתיד לבא אימא כרבנן סבירא ליה אי נמי עד כאן לא קאמר רבי יוסי התם אלא דליכא צורך גבוה ולא ניתנה שבת לדחות אבל הכא דאיכא צורך גבוה וניתנה שבת לדחות אימא כרבנן ס״ל איתמר ב) שחט שתי חטאות של ציבור ואינו צריך אלא אחת אמר רבה ואיתימא רבי אמי חייב על השניה ופטור על הראשונה ואפילו נתכפר לו בשניה ואפילו נמצאת ראשונה כחושה ומי אמר רבה הכי והא אמר רבה בהיו לפניו שתי חטאות אחת שמינה ואחת כחושה שחט שמינה ואח״כ שחט כחושה חייב כחושה ואח״כ שמינה פטור גולא עוד אלא שאומרים לו הבא שמינה לכתחלה ושחוט איבעית אימא סמי כחושה מקמייתא ב] ואיבעית אימא ההיא רבי אמי אמרה א״ל רבינא לרב אשי נמצאת הראשונה כחושה בבני מעיין מהו ג] בתר מחשבתו אזלינן וגברא לאיסורא קא מיכוין או דלמא בתר מעשיו אזלינן א״ל לאו היינו דרבה ורבא דאיתמר שמע שטבע תינוק בים ופרש מצודה להעלות דגים והעלה דגים חייב להעלות דגים והעלה דגים ותינוק גרבא אמר חייב ורבה אמר דפטור ועד כאן ד] רבה לא קא פטר אלא כיון דשמע אמרי׳ ה] נמי דעתיה אתינוק אבל לא שמע לא ואיכא דאמרי א״ל ו] היינו פלוגתייהו דרבה ורבא דאיתמר ז] ד)(לא) שמע שטבע תינוק בים ופרש מצודה להעלות דגים והעלה תינוק ודגים רבה אמר הפטור ורבא אמר חייב רבה אמר וזיל בתר מעשיו ורבא אמר חייב זיל בתר מחשבתו אמר ח] רבה זחולה שאמדוהו לגרוגרת אחת ורצו עשרה בני אדם והביאו עשרה גרוגרות בבת אחת פטורין אפילו בזה אחר זה אפילו קדם והבריא בראשונה בעי רבא חולה שאמדוהו לשתי גרוגרות ויש שתי גרוגרות בשתי עוקצין ושלש בעוקץ אחת הי מינייהו מייתינן שתים מייתינן דחזו ליה או דלמא שלש ט] מייתינן דקא ממעטא קצירה פשיטא חשלש מייתינן

אבל. גבי עומר דלא איתעביד צורך גבוה י] כדאמרינן (ברבי ישמעאל) לעיל ה) דחמש שביחא מילתא טפי אימא כרבנן ס״ל דאמרי דבשבת עבדינן כל מה דבעי ליה כבחול ואי הוה בעי טפי יא] עבדינן (א) ו)ובחול בשלשה: **אבל התם.** מילתיה דרבי חנינא דאיכא פרסומי מילתא בשלשה בני אדם טפי מביחיד אימא רבי ישמעאל כרבנן ס״ל ועבדינן בשלשה לפרסם הדבר שקצירת העומר במוצאי ט״ו בניסן מפני הבייתוסים שאומרים אין העומר בא אלא באחד בשבת ז): **אבל הכא.** לגבי שלש סאין לא איתעביד צורך גבוה כהלכתו אליבא דרבי ישמעאל דקאמר בחמש שביחא מילתא: **בין שנראה.** הלבנה בעליל לכל העולם: **אם נראה בעליל אין מחללין עליו את השבת.** ללכת ולהעיד לב״ד שהרי א״ל כיון דבעליל נראה ב״ד נמי ראוהו: **אבל התם.** גבי לבנה דאיכא מכשילן לעתיד לבא דזימנין דלא יראה בעליל ויאמרו העדים כמו שראינוהו אנו כן ראוהו ב״ד ולא נחלל שבת ואיכא מכשול דלא יהא חדש נקבע כהלכתו: **דליכא צורך גבוה.** דאינו קרבן ולא ניתנה שבת לדחות אותו היום משום דבר אחר: **אבל הכא דאיכא צורך גבוה.** דחמש שביחא מילתא: **וניתנה שבת לדחות.** אצל הג׳ סאין ומגו דנדחה מפני הג׳ נדחית נמי אצל החמש: **שחט.** בשבת ב׳ חטאות של ציבור כגון יב] א׳ מן שעירי ע״ז ושעירי רגל בשבת שבתוך הרגל: **חייב על השניה.** חטאת דשוגג הוא כסבור מותר לשוחטן בשבת הואיל ושל ציבור הוא וטעה דכיון דשחט ראשון תו לא חזי האי לציבור: **ואפי׳ נתכפר בשניה.** כגון שנשפך דם הראשונה לאחר שחיטת שניה דאיכא למימר ליפטריה לגמרי משום דקמייתא ברשות שחט אע״ג דסוף לא כפר אלא בשניה ושניה נמי הואיל וזה כפר ליפטר עליה אפ״ה חייב אשניה ופטור אראשונה דבתר שחיטה אזלינן: **אפי׳ נמצאת הראשונה כחושה.** קודם שחיטת שניה ואיכא משום (מלאכי א) הקריבהו נא לפחתך ושחט שניה חייב: **לפניו.** בשבת: **ולא עוד אלא.** אפי׳ לכתחילה אומרים לו לאחר שחיטת כחושה הבא שמינה לכתחילה ושחוט: **סמי כחושה.** ממילתא קמייתא דרבה: **ואיבעית אימא.** הא קמייתא רבי אמי אמרה וסמי רבה מיניה: **בבני מעיין.** יג] מתחילה היה נראית שמינה והשתא הוא דמשתכח כחושה ומעיקרא כי שחט לשניה לא שחטה ברשות דהא עדיין לא נמצאת ראשונה כחושה: **מהו.** ואליבא דרבה קמיבעיא לה דפטר היכא דנמצאת ראשונה כחושה קודם יד] שניה הכא מאי: **לאיסורא קמיכוין.** ח)כי שחט שניה למילתיה טו] קמיכוין דעדיין לא נודע לו כחישת ראשונה. האי לאיסורא איכוין לאו דווקא דהא טז] שוגג סבור מותר לעשות הואיל ושל ציבור הוא אלא לשחיטה אסורה איכוין: **בתר מעשה.** ואיגלאי יז] למפרע דשפיר עבד: **לאו היינו דרבה ורבא.** כלומר יח] לתרוייהו חייב דבתר מחשבה אזלינן דעד כאן לא פטר רבה אלא כיון דשמע שטבע תינוק איכא למימר מחשבתו נמי אתינוק הואי: **לאו היינו פלוגתייהו.** כלומר יט] לרבה פטור ולרבא חייב האי שוחט דטעמא דרבה ט)דפטר לאו משום דשמע אלא משום דאזלינן בתר מעשיו וה״ה אפי׳ לא שמע והאי דנקט שמע לאשמועינן דאפי׳ שמע כי העלה דגים בלא תינוק חייב: **חולה שאמדוהו לגרוגרת.** ואם יאכל כ] אחת ירפא: **ואפי׳ בזה אחר זה.** דכולן למצוה נתכוונו פטורין דהזריז לחולה משובח [יומא פד:]: **עוקץ.** זנב שהוא תולה בו: **דקממעט קצירה.** דאין קוצר אלא תלישה אחת:

דעד

שחט שתי חטאות של ציבור. לא נקט עולות משום דאיכא כא] עולות טובא י) (כמו שפי׳) אבל חטאות ליכא אלא אחת ברגל פעמים: **ואפי׳** נתכפר בשניה. לא דמיא לבעיא דבסמוך בתר מחשבתו אזלינן או בתר מעשיו דהתם אם יבא אליהו ויאמר שהיא כחושה בבני מעיים היה מביא שמינה ולא דמי נמי לטעה כב] בדבר מצוה ועשה מצוה: **להעלות** דגים והעלה דגים ותינוק **רבא אמר חייב.** לא דמי לאופה מיו״ט לחול דפרק אלו עוברין (פסחים דף מו:) דפטרינן מטעם הואיל ומקלעי ליה אורחין ונימא הכא נמי הואיל ופטר ליה אתינוק פטור נמי אדגים דהתם הוא דאפייתו חזיא לצורך יו״ט אבל הכא צידת דגים לא חזיא בשבת: **שתים** מייתינן כו׳. לא מצי למיפשטה מהא דתניא בפ״ב דבילה (דף יז.) ממלאה אשה קדירה בשר אע״פ שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת ממלא נחתום חבית של מים אע״פ שאינו צריך אלא לקיתון אחד דביו״ט דקיל לא חיישינן ולא דמי לשבת דלא ניתן לדחות והא נמי דשרינן גבי ינוקא דאשפוך חמימיה להחס אגב אימיה בעירובין (דף סח.) היינו על ידי עובד כוכבים כדפירש שם בקונט׳ וכן [פירש] ל) ר״ח ואפי׳ מיירי ע״י ישראל ניחא דהכא ליכא אלא איסורא דרבנן ל) ובמקום מילה דהיא גופא דחיא שבת לא גזור:

משום

עין משפט נר מצוה

ג א מיי׳ פ״ג מהלכות קדוש החדש הל׳ ד:

ד ב ג מיי׳ פ״ב מהל׳ שגגות הלכה טו:

ה ד ה מיי׳ פ״ב מהל׳ שבת הלכה טז:

ו ו מיי׳ פ״ב מהלכות שגגות הל׳ טו טוש״ע א״ח סי׳ שכח סעיף יג:

ז ז מיי׳ פ״ב מהל׳ שבת הלכה ז טוש״ע שם סעיף טו:

ח ח מיי׳ שם הלכה ח טוש״ע שם סעיף טז:

שיטה מקובצת

א] אימא כרבנן סבירא ליה. לאו דוקא כרבנן דהא רבנן אמרו אחד שבת ואחד חול משלש היה בא אלא כלומר כדין רבנן דאינן מחלקין בין (ב)חול בין (ב)שבת מיהו י״ל דס״ל דעשרון מובחר אינו אלא מחמשה ואפי׳ בשבת בא מחמשה. תו״ח: ב] ואיבעית אימא כו׳. וא״ת אמאי לא משני דשאני הכא דנמצאת כחושה לאחר שחיטה דבשעת שחיטה לאיסורא קא מכוין והתם דפטר רבה כשידע קודם שחיטה שהראשונה כחושה וי״ל דאינו רוצה להכניס ראשו בבעיא דרבינא דבסמוך אי בתר מחשבה אזלינן [או בתר מעשיו אזלינן]. תו״ח: ג] בתר מחשבתו אזלינן. הקשה מהר״ם מה בכך כיון דלא עביד איסורא וכי נתכוין לאכול חלב ואכל שומן מחייב ותירץ דלא דמי לאוכל שומן שהוא היתר גמור אבל הכא מן הדין הוי ליה למימר שחייב שהרי יצאו צבור ידי חובתן בכחושה אלא משום דבעינן למובחר [למצוה] שמא דחייב שלא היה לו להביאה כיון שאינו יודע אם מובחר מן הראשון והשתא ניחא הא דמייתי מתינוק דלא שמע ומה מייתי הלא התם נתכוין לאיסורא ועשה איסורא שהעלה הדגים עם התינוק אלא ש״מ דהכא נמי חשיב כעביד איסורא כיון שלא היה יודע שיהיה מובחר מן הראשון. תו״ח: ד] לא קא פטר רבה: ה] אמדינן דעתיה נמי: ו] א״ל לאו: ז] דאיתמר לא שמע: ח] אמר רבא: ט] מינייהו מייתינן: י] גבוה כדאמר ר׳ ישמעאל: יא] טפי טפי עבדינן: יב] כגון [ס״א שחל ר״ח או חול המועד בשבת דצריך להקריב שעיר חטאת אחת ושגג בשתים] אחד: יג] מעיין דמתחילה היתה נראית: יד] קודם שחיטת שניה: טו] למילתיה דאיסורא: טז] דהא שגג כסבור: יז] ואיגלאי מילתא: יח] כלומר דלתרוייהו: יט] כלומר דלרבה: כ] יאכל גרוגרת אחת יתרפא: כא] עולות טובא. גליון דוקא נקט חטאת [דגבי] עולות שהם [הרבה] הוי טרוד בדבר מצוה ופטור והוי כר׳ יוסי. תו״ח: כב] לטעה עי׳ סוכה (דף מב):

SHAS MOZNAIM